

Сергій ПАЛАМАРЧУК

У цьому великому індустріальному місті донедавна було і є багато різних релігійних громад, але УГКЦ до 1991 року не існувала. Що ж спричинилося до того, що греко-католицька громада в теперішній час не тільки існує, але й живе, поширюється в м. Донецьку та Донецькій області, а кількість вірних її росте? Річ у тім, що після Другої світової війни багато людей із Заходу України було переселено на Схід, з метою відновлення й розвитку індустріального виробництва, або люди самі переїжджали в пошуках праці в тих самих індустріальних регіонах нашої країни. У радянський період УГКЦ була не тільки проповідником християнського способу життя, віри в Бога, але й носієм української національної культури.

Спираючись на одну з десяти Божих Заповідей про любов і пошану до батьків – „Шануй твого батька і матір твою...” (Вих. 20.12), Церква завжди наголошувала на пошані і любові до своєї рідної землі, народу, культури. Ще до проголошення незалежності України в нашій державі, зокрема в Донецьку, існувала патріотична громадська організація – Товариство Української Мови (ТУМ – пізніше „Просвіта”). На початку розповіді варто звернутися до однієї постаті, котра зробила великий внесок у становленні УГКЦ в місті Донецьку. Цією постаттю є Микола Темненко (нині священник УПЦ КП). Будучи членом патріотичного ТУМу і віруючою людиною, пан Микола часто закликав присутніх на зборах організації до молитви і намагався згуртувати людей для створення Української Церкви. Микола Темненко хотів організувати в Донецьку саме Українську Греко-Католицьку Церкву з огляду на те, що саме вона зберегла не тільки живу віру в Бога, але й українську мову, культуру. У 1991 р. Микола з односторонніми поширили містом листівки з надписом „Зов католика”. На листівках значився день, час і місце зібрання. Цього разу зібралось 13 осіб: двоє греко-католиків – Микола з товаришем, – десять жінок римо-католичок і один молодий хлопець, що випадково туди потрапив. На цій зустрічі всі познайомилися, поговорили і відслужили молебень, домовившись при цьому про наступну – біля пам’ятника Т. Г. Шевченку. Такі зібрання відбувалися щонеділі до осінніх холодів. Римо-католики з часом відокремилися, а греко-католиків, за стараннями і під молитовним проводом Миколи Темненка, зібралося на той час до 10 осіб.

У 1991 році пан Микола вступив на заочне відділення Івано-Франківської Духовної семінарії, де вчився до III-го курсу.

Восени 1991 року місцем недільної молитви донецьких греко-католиків стала Миколина майстерня – невеличка кімнатка (бл.10-15 кв.м ) в старому бараці у Кіровському районі м. Донецька (селище Нафтобаза). Там збиралися до пізньої осені 1992 року. Цього ж місяця 1992 року прихожан греко-католиків стало більше – близько 25-30 і місця в майстерні для них виявилось мало. Хочу особливо звернути увагу на жертвність людей, зокрема, старшої жінки, пані Ганни Солод, допомога якої (вона пожертвувала свою хату під церкву, а сама дотепер живе в маленькому флігелі біля церкви) дала можливість людям збиратись на недільні молитви. З того часу це церква Святої Вервиці – найперша парохія УГКЦ в м. Донецьку. Парохія вже була, а священика свого не було до 1993 року. До цих пір віруючими опікувався семінарист – Микола Темненко, а священики періодично приїжджали з інших парохій області і служили Святу Літургію, сповідали людей. Микола, відтоді як перейшли в його майстерню, не один раз їздив у Патріархію УГКЦ до м. Львова і просив, щоб скерували священика в місто Донецьк. Донецькі греко-католики також писали прохальні листи. Нарешті, восени 1993 року, владики Софрон Мудрий і Іриней Білик призначили сюди о. Василя Пантелюка, який сьогодні служить в Катедральному храмі Покрови Пресвятої Богородиці в місті Донецьку.

Із приїздом о. Василя хата-церква була остаточно переобладнана під храм – поставлено купол з хрестом, іконостас (його написав Микола Темненко з жінкою). Стараннями отця Василя Пантелюка у 1994 році вперше вийшла газета релігійної громади УГКЦ м. Донецька „Світло Христове”. А також у тому ж самому році 25 листопада було надано землю під будівництво храму Покрови Пресвятої Богородиці. Так виникла друга парохія, яка була зареєстрована трошки пізніше – в листопаді 1999 року. Сьогодні цей храм вже збудований і є Катедральним храмом Донецько-Харківського екзархату. Пізніше у 2000 році зареєстровано парохію Преображення Господнього в Ленінському районі, парохом якої призначено о. Ростислава Муховського, який є також головою Комісії у справах молоді Донецько-Харківського екзархату. Дана парохія, за відсутністю власного храму, мала свої богослужіння у військовій частині МВС України в Ленінському районі в капличці Святого Юрія Переможця, котра діє з 2001 року і служить для потреб військовослужбовців. Її настоятелем і капеланом війська є о. Михайло Заверчук. А 18 вересня цього року парохія Преображення Господнього в Ленінському районі урочисто перейшла на власну землю, де зведено тимчасову капличку і розпочато будівництво храму та молодіжного центру.

Із 2002 року в Донецьку діє Благівісне братство, яке виникло за стараннями сестер Кекилії і Віри (згромадження Сестер Служебниць Непорочної Діви Марії). Сестри Кекилія і Віра, а віднедавна і Людмила, також невпинно працюють з дітьми у недільній школі. У цьому ж 2002 році створено Донецько-Харківський екзархат, екзархом котрого призначено преосвященнішого владика кир Степана з монашого чину Найсвятішого Ізбавителя.

С. Паламарчук. УГКЦ у місті Донецьку // Слово 4 (25) (2005) 7-8